

Dönem : 2
Toplantı : 1

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 85

İş ve meslek bakımından ayırım hakkında 111 sayılı Milletlerarası Çalışma Sözleşmesinin onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun tasarısı ve Dışişleri ve Çalışma komisyonları raporları (1/74)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71 - 184/6235

15 . 12 . 1965

Millet Meclisi Başkanlığına

Çalışma Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 7 . 12 . 1965 tarihinde kararlaştırılan «İş ve Meslek bakımından ayırım hakkında 111 sayılı Milletlerarası Çalışma Sözleşmesinin onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun tasarısı» gereğiyle birlikte ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Başbakan
Süleyman Demirel

GEREKÇE

Bu sözleşme, üyesi bulunduğumuz milletlerarası çalışma teşkilâtının 1958 yılı Haziran ayında Cenevre'de toplanan 42 nci genel konferansında kabul edilmiş ve Haziran 1964 tarihine kadar, teşkilâta üye 116 memlekettten 46 sı tarafından onanmıştır.

Sözleşme, veya meslek edinmede veya edinilen iş veya meslekte tabi olunacak muamelede ırk, cins, din, siyasal inanç, ulusal veya sosyal menşeye bakımından ayırım yapılmaması prensibini koymakta ve bu sözleşmeyi onayan üye memleketlerin bu prensibi gerçekleştirecek bir politika tesbit ve takibetmelerini öngörmektedir.

Sözleşmenin birinci maddesinde ayırım teriminin tarifi verildikten sonra ikinci madde üye memleketlerin ayırımı önleyici eşitliği geliştirici bir politika tabiketmeleri tavsiye edilmektedir. Üçüncü maddede, böyle bir politikanın yürütülmesi için alınacak tedbirlerden bahsedilmekte, dördüncü ve beşinci maddelerde ne gibi tedbirlerin ayırım sayılmıyacağı tesbit edilmiş bulunmaktadır. Altıncı madde, sözleşmeyi onayan memleketlerin bu sözleşme hükümlerini anavatan dışı ülkelere de uygulayacakları hakkındadır ki memleketimizle ilgisi yoktur. Yedinci ve sekizinci maddeler, sözleşmenin onanması ve ona belgeleri hakkında hükümler ihtiva etmektedir. Dokuzuncu madde onamanın feshi hakkındadır; Her üye memleket sözleşmenin yürürlüğe girişinden on yıl sonra onamayı fesih hakkına sahiptirler. Onuncu ve mütaakıp maddeler her sözleşmede bulunan mutad kapanış maddeleridir.

Yukarda kısaca açıklanan sözleşme hükümleri, yürürlükte bulunan millî mevzuatımız ve tatbikatımızla karşılaştırılmak suretiyle incelenmiş ve tam bir mutabakat görülmüştür.

Gerçekten Anayasamızın birinci, ikinci ve üçüncü bölümlerinde yer alan hükümler sözleşme hükümlerinin uygulanmasını sağlayacak niteliktedir.

Anayaasmızın, sözleşmenin uygulanmasını sağlayacak hükümleri aşağıda gösterilmiştir.

(a) Herkes dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayırımı gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. (Madde 12).

(b) Herkes yaşama, maddi ve mânevi varlığını geliştirme haklarına ve kişi hürriyetine sahiptir. (Madde 14)

(c) Herkes bilim ve sanatı serbestçe öğrenme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir. (Madde 21).

(d) Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir. (Madde 29).

(e) Herkes, meşru bütün vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde dâvacı veya dâvalı olarak iddia ve savunma hakkına sahiptir. (Madde 31)

(f) Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir. (Madde 40)

(g) İktisadi ve Sosyal hayat, adalete, tam çalışma esasına ve herkes için insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlanması amacına göre düzenlenir. (Madde 41)

(h) Çalışma herkesin hakkı ve ödevidir. Devlet, çalışanların insanca yaşaması ve çalışma hayatının kararlılık içinde gelişmesi için, sosyal, iktisadi ve malî tedbirlerle çalışanları korur ve çalışmayı destekler, işsizliği önleyici tedbirler alır. (Madde 42)

(i) Her Türk Kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir. (Madde 58)

(j) Memurlar ve kamu iktisadi teşebbüslerinde çalışanlar, görevlerini yerine getirirken, vatandaşlar arasında siyasi kanaatlerinden dolayı her hangi bir ayırım yapamazlar. (Madde 119)

Yukardaki açıklamadan anlaşılacağı üzere, millî mevzuatımız ve tatbikatımız bakımından tam bir mutabakat halinde bulunduğumuz, sözleşme hükümlerinin Hükümetimizce onanması uygun mütalâa edilmektedir.

Dışişleri Komisyonu raporu

Millet Meclisi

Dışişleri Komisyonu

Esas No. : 1/74

Karar No. : 4

25 . 2 . 1966

Yüksek Başkanlığa

İş ve meslek bakımından ayırım hakkında 111 sayılı Milletlerarası Çalışma Sözleşmesinin onaylanmasının uygun bulunduğu dair olan kanun tasarısı, ilgili Bakanlık temsilcilerinin iştirakiyle Komisyonumuzda görüşüldü :

Tümü üzerinde cereyan eden görüşmeler neticesinde, gerekçede sarahaten belirtilen hususlar, ilgili ve salâhiyetli temsilciler tarafından verilen tamamlayıcı izahat sonunda, mevzuubahis Sözleşmenin onaylanmasına dair kanun tasarısı, Komisyonumuzca da yerinde görülerek aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Çalışma Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Sözcü		
Sivas	Çanakkale	Adana	Aydın
<i>Seyfi Kurtbek</i>	<i>Muammer Baykan</i>	<i>Kasım Gülek</i>	<i>Yüksel Menderes</i>
Balıkesir	Bursa	Diyarbakır	Hatay
<i>Mesut Ozansü</i>	<i>Nülüfer Gürsoy</i>	<i>Recai İskenderoğlu</i>	<i>Sabahattin Adalı</i>
İstanbul	İstanbul	İzmir	İzmir
<i>Fuad Sirmen</i>	<i>Mehmet Yardımcı</i>	<i>Settar İksel</i>	<i>Şinasi Osma</i>
Kayseri	Kocaeli	Mardin	Ordu
<i>Turhan Feyzioğlu</i>	<i>Nihat Erim</i>	<i>Rifat Baykal</i>	<i>Feridun Cemal Erkin</i>

Urfa

Behice Boran

M. Meclisi

(S. Sayısı : 85)

Çalışma Komisyonu raporu

Millet Meclisi
Çalışma Komisyonu
Esas No: 1/74
Karar No: 10

5 . 3 . 1966

Yüksek Başkanlığa

İş ve meslek bakımından ayırım hakkında 111 sayılı Milletlerarası Çalışma Sözleşmesinin onaylanmasının uygun bulunduğuna dair olan kanun tasarısı, 25 . 2 . 1966 tarihinde Dışişleri Komisyonu raporu ile birlikte Komisyonumuza havale olunmakla ilgili bakanlıklar temsilcileri de hazır olduğu halde görüşüldü :

Gerekçede sarahaten belirtilen hususlar üzerinde cereyan eden müzakereler neticesinde, ilgili bakanlıklar temsilcilerinin vermiş oldukları geniş izahat sonunda, mevzu bahis sözleşmenin onaylanmasına dair kanun tasarısı, Komisyonumuzca da yerinde görülerek aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurulun Yüksek tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Çalışma Komisyonu Başkanı İstanbul <i>K. Özdemir</i>	Sözcü Burdur <i>F. Kırbaşı</i>	Kâtip Kars <i>S. Düşünsel</i>	Afyon Karahisar <i>A. I. Ulubahşi</i>
Ankara <i>H. Türkay</i>	Ankara <i>R. Kuas</i>	Bilecik <i>F. S. Çakıroğlu</i>	Erzurum <i>İ. H. Yıldırım</i>
İstanbul <i>M. Ertuğrul</i>	İzmir <i>E. Turgut</i>	İzmir <i>Ş. Bakşek</i>	Samsun <i>M. K. Pülezoğlu</i>
	Trabzon <i>A. Çebi</i>		

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

İş ve Meslek Bakımından Ayırım hakkında 111 sayılı Milletlerarası Çalışma Sözleşmesinin onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun tasarısı

MADDE 1. — Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının 1958 yılında Cenevre’de toplanan 42 nci Genel Konferansında kabul edilen « İş ve Meslek Bakımından Ayırım hakkında 111 sayılı Sözleşme»nin onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

7. 12. 1965

Başbakan <i>S. Demirel</i>	Devlet Bakanı <i>C. Bilgehan</i>	Devlet Bakanı <i>R. Sezgin</i>	Devlet Bakanı <i>K. Ocak</i>
Devlet Bakanı <i>A. F. Alişan</i>	Adalet Bakanı <i>H. Dinçer</i>	Millî Savunma Bakanı <i>A. Topaloğlu</i>	İçişleri Bakanı <i>F. Sükan</i>
Dışişleri Bakanı V. <i>F. Sükan</i>	Maliye Bakanı <i>İ. Gürsan</i>	Millî Eğitim Bakanı <i>O. Dengiz</i>	Bayındırlık Bakanı <i>E. Erdinç</i>
Ticaret Bakanı <i>M. Zeren</i>	Sağ. ve Sos. Y. Bakanı <i>E. Somunoğlu</i>	Güm. ve Tekel Bakanı <i>İ. Tekin</i>	Tarım Bakanı <i>B. Dağdaş</i>
Ulaştırma Bakanı <i>S. Öztürk</i>	Çalışma Bakanı <i>A. N. Erdem</i>	Sanayi Bakanı <i>M. Turgut</i>	En. ve Ta. Kay. Bakanı <i>İ. Deriner</i>
Turizm ve Ta. Bakanı <i>N. Kürşad</i>	İmar ve İskân Bakanı <i>H. Menteşeoğlu</i>	Köy İşleri Bakanı <i>S. O. Avca</i>	

İŞ VE MESLEK BAKIMINDAN AYIRIM HAKKINDA SÖZLEŞME

Milletlerarası Çalışma Bürosu Yönetim Kurulu tarafından toplantıya çağırılarak 4 Haziran 1958 de Cenevre'de kırk ikinci toplantısını yapan

Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı Genel Konferansı,

Toplantı gündeminin dördüncü maddesini teşkil eden, iş ve meslek alanında ayırım ile ilgili çeşitli tekliflerin kabulünü ve

Bu tekliflerin bir milletlerarası sözleşme şeklini almasına, karar verecek, ve

Filadelfiya beyannamesinin; ırk, inanç ve cinsiyetleri ne olursa olsun, bütün insanların, hürriyet, şeref, ekonomik güvenlik ve eşit imkân şartları içinde kendi maddi refah ve mânevi gelişmelerini gözetme haklarını teyidettiğini, ve

Ayırımın, insan hakları Evrensel beyannamesinde belirtilen hakları ihlâl ettiğini,

Göz önünde tutarak,

Bin dokuz yüz elli sekiz yılı Haziran ayının yirmi beşinci günü ayırım (iş ve meslek) sözleşmesi, 1958 adını taşıyacak olan aşağıdaki sözleşmeyi kabul eder.

Madde - 1.

1. Bu sözleşme bakımından «ayırım» deyimini

(a) Irk, renk, cinsiyet, din, siyasal inanç, ulusal veya sosyal menşe bakımından yapılan ve iş veya meslek edinmede veya edinilen iş veya meslekte tabi olunacak muamelede eşitliği yok edici veya bozucu etkisi olan her türlü ayrılık gözetme, ayrı tutma veya üstün tutmayı,

(b) İlgili üye memleketin, varsa, temsilci, işçi ve işveren teşekkülleri ve diğer ilgili makamlarla istişare etmek suretiyle tesbit edeceği, meslek veya iş edinmede veya edinilen iş veya meslekte tabi olunacak muamelede eşitliği yok edici veya bozucu etkisi olan bütün diğer ayrılık gözetme, ayrı tutma veya üstün tutmayı,

ifade eder.

2. Belirli bir iş için, o işin mahiyeti icabı yapılan, her hangi bir ayrılık gözetme, ayrı tutma veya üstün tutma ayırım sayılmaz.

3. Bu sözleşme bakımından «iş» ve «meslek» terimleri, meslekî eğitime, bir işe, ve çeşitli mesleklere girmeyi ve çalışma şartlarını kapsar.

Madde - 2.

Bu sözleşmenin yürürlükte bulunduğu üye memleketler, ulusal şartlara ve tatbikata uygun metodlarla; bu sözleşmede ele alınan anlamda her türlü ayırımı ortadan kaldırmak maksadiyle, iş veya meslek edinmede ve edinilen iş veya meslekte tabi olunacak muamelede eşitliği geliştirmeyi hedef tutan millî bir politika tesbit ve takibetmesini taahhüdeder.

Madde - 3.

Bu sözleşmenin yürürlükte bulunduğu üye memleketler, ulusal şartlara ve tatbikata uygun metodlarla,

(a) Sözü edilen politikanın kabulünü ve uygulanmasını teşvik için işçi ve işveren teşekkülleri ve diğer ilgili teşekküllerin işbirliğini temine gayret etmeyi,

(b) Bu politikanın kabulünü ve uygulanmasını sağlayacak kanunları kabul ve eğitim programlarını teşvik etmeyi,

(c) Bu politika ile bağdaşmayan her türlü kanuni hükümleri kaldırmayı ve idari talimat ve tatbikatı değiştirmeyi,

(d) Bu politikayı istihdam konusunda millî bir makamın doğrudan doğruya kontrolü altında takibetmeyi,

(e) Bu politikanın mesleke yöneltme, meslekî eğitim ve iş ve işçi bulma hizmetlerinde, millî bir makamın sevki idaresinde uygulanmasını temin etmeyi;

(f) Sözleşmenin uygulanması ile ilgili yıllık raporlarında, bu politikanın uygulanması konusunda alınan tedbirleri, ve bu tedbirler yoluyla elde edilen sonuçlar belirtmeyi;

Taahhüt eder.

Madde - 4.

Devletin güvenliğine hanel getiren faaliyetlerden ötürü muhik sebeplerle zanlı bulunan veya bu faaliyetlere girişen bir şahıs hakkında alınan tedbirler, ilgili kişinin millî tatbikata uygun olarak kurulmuş olan yetkili bir makama başvurma hakkı saklı kalmak şartıyla, ayırım sayılmaz.

Madde - 5.

1. Milletlerarası çalışma konferansınca kabul edilmiş olan diğer sözleşme veya tavsiyelerle öngörülmüş bulunan özel koruma ve yardım tedbirleri ayırım sayılmaz.

2. Her hangi bir üye, varsa temsilci, işveren ve işçi teşekkülleriyle yapılacak görüşmeden sonra, cinsiyet, yaş, sakatlık, aile sorumlulukları veya sosyal veya kültürel durumları dolayısıyla, özel şekilde korunma veya yardım ihtiyacında oldukları genel olarak kabul edilmiş bulunan kişilerin özel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla güden özel tedbirlerin ayırım sayılmıyacağına karar verebilir.

Madde - 6.

Bu sözleşmeyi onayan üye memleketler, sözleşme hükümlerini, Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı Anayasası hükümleri uyarınca, anavatan dışı ülkelere uygulanacağını taahhüt eder.

Madde - 7.

Bu sözleşmenin kesin onama belgeleri, tescil edilmek üzere, Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne gönderilir.

Madde - 8.

1. Bu sözleşme, ancak onama belgesi Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürü tarafından tescil edilmiş olan Milletlerarası Çalışma teşkilâtı üyelerini bağlar.

2. Sözleşme, iki üyenin onama belgelerinin Genel Müdür tarafından tescilinden itibaren on iki ay sonra yürürlüğe girer.

3. Bundan sonra, bu sözleşme, her üye hakkında, kendisinin onama belgesinin tescilinden itibaren on iki ay geçince yürürlüğe girer.

Madde - 9

1. Bu sözleşmeyi onayan üye memleketler, sözleşmenin ilk yürürlüğe giriş tarihinden itibaren on yıl geçtikten sonra, Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne yoluyla tescil ettirecekleri bir ihbarname ile onanmayı feshedebilir. Fesih, tescil tarihinden itibaren bir yıl sonra yürürlüğe girer.

2. Bu sözleşmeyi onayan ve yukardaki fıkrada sözü edilen on yıllık devrenin bitiminden itibaren bir yıl içinde, bu madde gereğince kendisine tanınan fesih hakkını kullanmayan üye memleketler yeniden on yıllık bir devre için bağlanırlar ve bundan sonra bu sözleşmeyi her on yıllık devre sonunda, bu maddede öngörülen şartlarla feshedilebilirler.

Madde - 10

1. Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürü, teşkilât üyeleri tarafından kendisine bildirilen bütün onamaların ve fesih ihbarlarının tescilini, Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının bütün üyelerine tebliğ eder.

2. Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürü kendisine gönderilen ikinci onama belgesinin tescilini, teşkilât üyelerine tebliğ ederken, bu sözleşmenin yürürlüğe gireceği tarih hakkında teşkilât üyelerinin dikkatini çeker.

Madde - 11.

Milletlerarası Çalışma Bürosu Genel Müdürü, yukardaki maddelerin hükümleri gereğince tescil ettiği bütün onama ve fesih ihbarlarına ait her türlü bilgiyi Birleşmiş Milletler Andlaşmasının 102 nci maddesi uyarınca tescil edilmek üzere, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine gönderir.

Madde - 12.

Milletlerarası Çalışma Bürosu Yönetim Kurulu lüzum göreceği zamanlarda Genel Konferansa bu sözleşmenin uygulanması hakkında bir rapor sunar ve sözleşmenin tamamen veya kısmen değiştirilmesi konusunun konferans gündemine konulup konulmaması lüzumunu inceler.

Madde - 13.

1. Konferansın bu sözleşmeyi tamamen veya kısmen değiştiren yeni bir sözleşme kabul etmesi, ve yeni sözleşmede aksine hüküm olmaması halinde:

(a) Değişik yeni sözleşmenin bir üye tarafından onanması, yukardaki 9 ncu madde hükümleri nazara alınmaksızın, değişik yeni sözleşmenin yürürlüğe girmiş olması kayıt ve şartıyla, bu sözleşmenin derhal ve doğrudan doğruya feshini tazammun eder.

(b) Değişik yeni sözleşmenin yürürlüğe girmesi tarihinden itibaren, bu sözleşme üyelerin onamasına açık bir sözleşme olmaktan çıkar.

2. Bu sözleşme, onu onayıp da değişik sözleşmeyi onamamış bulunan üyeler için şimdiki şekil ve muhtevası ile muteber olmakta devam eder.

Madde - 14.

Bu sözleşmenin İngilizce ve Fransızca metinlerinin her ikisi de aynı şekilde muteberdir.

